

EVIOO

Evaluatie Identiteit Openbaar Onderwijs

Onderwijsstichting MOVARE

Rapportage openbare basisschool De Harlekijn

JANUARI 2024

“Waar je ook vandaan komt,
welke kleur je velletje ook heeft
en waar je ook in gelooft, dat mag.

Je bent evenveel waard.

Ik denk dat het daarom gewoon is hier.

We hebben een kind gehad met beenprotheses.

Voor de gym kreeg ze andere benen aan

en de kinderen zeiden dan

o ze doet haar gym knieën aan.

Het is normaal”.

- Een leerkracht van De Harlekijn -

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4
1.1 Waarom evaluatie van het openbaar onderwijs?	4
1.2 De evaluatieprocedure	5
1.3 De rapportage	6
2 Zelfevaluatie	7
2.1 Vragenlijsten.....	7
2.2 Documentenanalyse	11
3 Visitatie	12
3.1 Directie	12
3.2 Team	14
3.3 Ouders.....	17
3.5 Leerlingen	19
4 Bevindingen en aanbevelingen	21
4.1 Bevindingen.....	21
4.2 Aanbevelingen.....	22
4.3 Onderwijsstichting MOVARE	22
4.4 Tot slot.....	23

1 Inleiding

1.1 Waarom evaluatie van het openbaar onderwijs?

Leerlingen verdienen goed onderwijs. In Nederland bepalen scholen en besturen, onder andere dankzij de 'vrijheid van onderwijs', hoe ze dat onderwijs organiseren. Het bevoegd gezag draagt de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs en moet daarover verantwoording afleggen.

Alle scholen moeten aan een wettelijke minimum basiskwaliteit voldoen. De wet is daar duidelijk over en de Inspectie van het Onderwijs controleert dit via haar toezichtrol. Daarnaast wordt van scholen verwacht dat ze aanvullende ambities formuleren voor hun onderwijs. En ook de samenleving heeft verwachtingen van het onderwijs. Scholen en hun besturen moeten al die opdrachten en verwachtingen op de een of andere manier logisch zien te verbinden tot goed onderwijs. Het bestuur heeft tot taak om met zijn (be)sturing de kwaliteit, en het financieel beheer van het onderwijs, op de scholen te waarborgen en verder te ontwikkelen.

Maar wat is goed onderwijs? Als ouders over de school zeggen dat het 'een goede school' is, is dat mooi. Maar het geeft niet veel informatie. Wat bedoelen ze *precies*? Betekent goed onderwijs hoge scores op de doorstroomtoets (voorheen eindtoets)? Is het onderwijs goed als de inspectie lovend is over het bestuur en de scholen?

En wat betekent goed openbaar onderwijs? Hoe ziet dat eruit? Hoe geeft een schoolbestuur vorm aan openbaar onderwijs? Hoe zorg je ervoor dat iedereen kan deelnemen, dat kennis over en meedoen aan de democratische rechtstaat een plek krijgen in het onderwijs? En hoe maak je de kernwaarden van het openbaar onderwijs gelijkwaardigheid, vrijheid en ontmoeting zichtbaar in de school?

In Nederland hebben de gemeenten een specifieke rol in het openbaar onderwijs op grond van artikel 23 van de Grondwet. *In elke gemeente wordt van overheidswege voldoende openbaar algemeen vormend lager onderwijs gegeven in een genoegzaam aantal scholen. Volgens bij de wet te stellen regels kan afwijking van deze bepaling worden toegelaten, mits tot het ontvangen van zodanig onderwijs gelegenheid wordt gegeven.*

Om besturen, hun scholen en gemeenten te ondersteunen in beantwoording van de vraag *Wat is goed openbaar onderwijs?* heeft VOS/ABB, de vereniging voor openbaar en algemeen toegankelijk onderwijs, onderstaande evaluatieprocedure ontwikkeld.

1.2 De evaluatieprocedure

Als een bestuur, of een gemeente waaronder dat schoolbestuur valt, wil vaststellen hoe het ervoor staat met de vormgeving van het openbaar onderwijs op zijn scholen, start de volgende procedure:

<p>1 Planning</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Het schoolbestuur of de gemeente doet een verzoek tot evaluatie van het openbaar onderwijs aan VOS/ABB. ▶ Er wordt een datum geprikt en een planning gemaakt.
<p>2 Zelfevaluatie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ De school ontvangt twee vragenlijsten: één voor het team en directie, en een voor de ouders/ verzorgers. ▶ De school zet de vragenlijsten uit bij ouders of verzorgers en team met verzoek deze in te vullen. ▶ De school maakt een overzicht van alle documenten waarin de visie en uitvoering van het openbaar onderwijs tot uiting komen. ▶ De school retourneert de ingevulde vragenlijsten en documentanalyse aan VOS/ABB. ▶ VOS/ABB bestudeert alle informatie.
<p>3 Visitatie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ VOS/ABB bezoekt de school en spreekt daar met het team, de directie, ouders/ verzorgers en leerlingen. ▶ Doel van het bezoek is een aanvullend beeld te krijgen op de ingevulde vragenlijsten en de documenten. In de gesprekken zoekt VOS/ABB naar congruentie.
<p>4 Terugkoppeling</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ VOS/ABB stelt een rapport van bevindingen op. ▶ VOS/ABB zorgt voor terugkoppeling aan bestuur en/of gemeente.

1.3 De rapportage

In onderstaande rapportage leest u de uitkomsten voor uw school. De rapportage is het sluitstuk van het totale proces van evaluatie en daar zijn meerdere functies mee gediend:

- ▶ *Een signaalfunctie:* de knipperlichten op een controlepaneel.
- ▶ *Een dialoogfunctie:* in gesprek met team, ouders/ verzorgers en leerlingenraad.
- ▶ *Een planningsfunctie:* de bevindingen en aanbevelingen kunnen aanleiding zijn voor bijstelling en monitoring van beleid, maar ook van profilering.

De rapportage over uw school is ook bestemd voor de gemeente Landgraaf en het college van bestuur van MOVARE.

Leeswijzer

- ▶ Daar waar hij staat kan ook zij gelezen worden.
- ▶ Daar waar ouders staat, kan ook ouders of verzorgers gelezen worden.
- ▶ Daar waar team staat bedoelen we medewerkers en soms alleen leerkrachten.
- ▶ De evaluatie richt zich in eerste instantie op de kwaliteit van het geboden openbaar onderwijs. Door de bestudering van de documenten en de gevoerde gesprekken vallen soms andere zaken op die gekenmerkt kunnen worden als *bijvangst*.

2 Zelfevaluatie

2.1 Vragenlijsten

Voorafgaand aan het schoolbezoek is er door medewerkers (N=21) en ouders (N=67) een vragenlijst ingevuld. Hieronder bespreken we de belangrijkste uitkomsten.

Thema 1 Visie, beleid en uitvoering op openbaar onderwijs

Team en directie

Er is een sterke algemene instemming met de kernwaarden van het openbaar onderwijs en de herkenbaarheid ervan in de schoolactiviteiten, 21% is het volledig eens en 79% is het eens. Een aanzienlijk percentage van de medewerkers (46%-50%) is bekend met de visie van de school op openbaar onderwijs en handelt dienovereenkomstig. Dit wordt versterkt doordat 36%-64% van de collega's zegt ook in lijn met deze visie te handelen. Gesprekken over de openbare onderwijsvisie vinden plaats, hoewel 13% aangeeft dit onderwerp niet regelmatig te bespreken.

Ouders

Uit de resultaten blijkt dat een meerderheid van de ouders (63%) bewust heeft gekozen voor een openbare school. Kennis over de kernwaarden van openbaar onderwijs is aanwezig bij 77% van de respondenten. Deze kernwaarden zijn duidelijk herkenbaar in het onderwijs en de activiteiten op de school, met 90% die het eens of helemaal eens is met deze stelling. Een meerderheid (74%) is bekend met de schoolvisie op openbaar onderwijs, maar 23% heeft hierover twijfels of is niet geïnformeerd. De visie van de school wordt waargenomen in het handelen van het team door 79% van de ouders.

Thema 2 Waarden, diversiteit en omgangsvormen

Team en directie

Een meerderheid van de medewerkers (86% eens of helemaal eens) geeft aan dat er binnen de school tijd en ruimte is om in gesprek te gaan over persoonlijke waarden en overtuigingen in relatie tot andere levensbeschouwelijke overtuigingen, wat duidt op een open en reflectieve schoolcultuur. Er is een sterke consensus onder de medewerkers (100% eens) dat het team van de school rekening houdt met levensbeschouwelijke en culturele overwegingen van leerlingen, ouders en collega's, wat de inzet van de school voor inclusiviteit benadrukt.

De medewerkers zijn het unaniem eens dat de school duidelijke omgangsregels heeft opgesteld die zijn gebaseerd op de visie op openbaar onderwijs, en zij geven aan dat deze regels in de praktijk voldoende worden nageleefd (86% eens of helemaal eens).

Ouders

Uit de vragenlijst blijkt dat 83% van de ouders vindt dat de school rekening houdt met de levensbeschouwelijke en culturele achtergrond van de leerlingen en ouders. Omgangsregels gebaseerd op de schoolvisie zijn geformuleerd, en een meerderheid (75%) ziet dat deze regels voldoende worden nageleefd in de praktijk.

Thema 3 Werving, aanstelling en professionalisering

Team en directie

Een deel van de medewerkers (7% 'helemaal eens' en 50% 'eens') geeft aan dat de visie op openbaar onderwijs een onderwerp van gesprek is tijdens sollicitatieprocedures op hun school. Een aanzienlijk percentage (43%) staat neutraal tegenover deze stelling ('niet eens/niet oneens'), wat suggereert dat het misschien niet altijd een even prominente rol speelt.

De meerderheid van de medewerkers (71% 'niet eens/niet oneens') heeft geen uitgesproken mening over de beschikbaarheid van professionaliseringsmogelijkheden met betrekking tot de identiteit van het openbaar onderwijs op hun school. Dit kan duiden op een gebrek aan kennis over of toegang tot dergelijke mogelijkheden, aangezien slechts een klein deel (29% 'eens') aangeeft dat deze mogelijkheden er zijn.

Thema 4 Concretisering van de kernwaarden in het curriculum

Team en directie

De medewerkers zijn eensgezind (50% 'helemaal eens' en 50% 'eens') dat hun school op inclusieve wijze vorm geeft aan feesten, vieringen en herdenkingen, wat duidt op een sterke betrokkenheid bij het erkennen van diverse culturen en overtuigingen. Er is sprake van verdeeldheid als het gaat over de mate waarin de school aandacht besteedt aan wereldwijde verhalen en tradities; 36% is het ermee eens, 29% enigszins eens, en 36% staat neutraal in deze kwestie. Een meerderheid van de medewerkers (36% 'helemaal eens' en 57% 'eens') vindt dat de school leerlingen in contact brengt met de wereld buiten school door deze 'de wereld' actief in de school te integreren. Medewerkers lijken gematigd positief over de actieve zoektocht van de school naar diversiteit wanneer de schoolpopulatie geen afspiegeling is van de samenleving, met 14% 'helemaal eens' en 50% 'eens', maar met een aanzienlijk percentage (29%) dat neutraal staat tegenover deze stelling. Er is een redelijke mate van overeenstemming onder de medewerkers dat het curriculum kennismaking biedt met een breed spectrum aan levensbeschouwelijke, godsdienstige en maatschappelijke stromingen (14% 'helemaal eens' en 50% 'eens'), hoewel 36% neutraal heeft geantwoord.

Ouders

Inclusiviteit in de vormgeving van feesten, vieringen en herdenkingen wordt door 82% van de ouders herkend. Er is ook een meerderheid (75%) die aangeeft dat de school ervoor zorgt dat leerlingen in aanraking komen met de wereld. Over de levensbeschouwelijke, godsdienstige en maatschappelijke stromingen in het curriculum zijn de meningen verdeeld, met 56% die het eens of helemaal eens is, maar een significant deel (38%) is neutraal. De informatievoorziening over G/HVO aan ouders laat te wensen over, waarbij 51% niet volledig geïnformeerd is.

Thema 5 De school als democratische oefenplaats

Team en directie

Het overgrote deel van de medewerkers (79% 'helemaal eens' en 21% 'eens') is het erover eens dat hun school een leerlingenraad heeft waarin leerlingen betrokken zijn bij het adviseren over zaken die hen aangaan. De meeste medewerkers (62% 'eens' en 8% 'helemaal eens') bevestigen dat leerlingen op hun school de gelegenheid krijgen om dialoogvaardigheden te oefenen met mensen van verschillende levensovertuigingen of achtergronden, hoewel 31% een neutrale positie inneemt ('niet eens/niet oneens'). Een meerderheid van de medewerkers (57% 'helemaal eens' en 43% 'eens') is van mening dat hun school het uitdragen en ondersteunen van de vrije ontwikkeling van leerlingen op het gebied van levensbeschouwelijke en seksuele identiteit bevordert. Medewerkers zijn positief over het bestaan of de ontwikkeling van een doorlopende leerlijn op het gebied van (wereld)burgerschap op hun school, met 21% 'helemaal eens' en 57% 'eens'. Een deel van de medewerkers (21%) staat neutraal tegenover deze stelling.

Ouders

De functie van de leerlingenraad wordt gekend door 50% van de ouders, terwijl een aanzienlijk deel (48%) neutraal is over de mate waarin leerlingen daadwerkelijk mee mogen denken en adviseren.

Thema 6 Inspraak en medezeggenschap

Team en directie

De medezeggenschapsraad wordt als zeer actief ervaren (79% helemaal eens) en wordt goed ondersteund door de schoolleiding (86% helemaal eens). Dit geeft aan dat er betrokkenheid is bij het beleid en de besluitvorming.

Ouders

Volgens 66% van de ouders zijn er voldoende mogelijkheden om mee te denken over de visie op openbaar onderwijs. Ouders zijn enigszins verdeeld als het gaat om de invloed op beleidskeuzes, met 55% die het eens of helemaal eens is, tegenover 46% die neutraal, oneens of helemaal oneens is. De medezeggenschapsraad wordt door een meerderheid (64%) gezien als goed betrokken bij belangrijke beslissingen.

2.2 Documentenanalyse

Om inzichtelijk te maken op welke thema's beleid vastgelegd is en waar eventueel sprake is van hiaten in de informatie aangaande de openbare identiteit en opdracht, heeft de school een kleine documentenanalyse uitgevoerd.

De uitkomsten van deze analyse zijn meegenomen in de gesprekken met directie, team, ouders en leerlingen tijdens de visitatie. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de bevindingen.

<p>Visie, beleid en uitvoering</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ De visie en identiteit worden zowel in de schoolgids als het schoolplan beschreven. ▶ De toelatingscriteria zijn beschreven in het schoolplan.
<p>Waarden, diversiteit en omgangsvormen</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ In het zowel de schoolgids, het schoolplan als het pestprotocol is aandacht voor de omgangsregels en de schoolcultuur. ▶ De school heeft een pestprotocol.
<p>Werving, aanstelling en professionalisering</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Aandacht voor de kernwaarden van het openbaar onderwijs bij werving en selectie van personeel, lijkt niet aanwezig. ▶ Er is geen scholingsaanbod aanwezig gericht op de openbare identiteit en kernwaarden.
<p>Concretisering kernwaarden</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ In de schoolgids is levensbeschouwing opgenomen in de tabel onderwijstijd (15 minuten vanaf leerjaar 5). ▶ Er is geen aanbod voor G/HVO.
<p>De school als democratische oefenplaats</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ De visie van de school op burgerschap wordt uitgebreid beschreven in de schoolgids en komt ook in het schoolplan aan bod. ▶ Er is een actieve leerlingenraad op De Harlekijn en de school is ook vertegenwoordigd in de kinderraad van de gemeente Landgraaf.
<p>Inpraak en medezeggenschap</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Er is op De Harlekijn een medezeggenschapsraad en een ouderraad actief.

3 Visitatie

Op 13 oktober 2023 heeft VOS/ABB De Harlekijn bezocht. We krijgen de indruk dat men heeft uitgezien naar ons bezoek. In de school is men bezig de gezonde lunch voor tussen de middag voor te bereiden. We worden van harte uitgenodigd mee te eten.

Tijdens de visitatie zijn, aan de hand van een interviewleidraad, gesprekken gevoerd met leerlingen, ouders, medewerkers en directie. Hieronder vindt u op hoofdlijnen een weergave van deze gesprekken. De gesprekken zijn aanvullend op de vragenlijsten. De zes thema's: visie, beleid en uitvoering; waarden, diversiteit en omgangsvormen, werving, aanstelling en professionalisering; concretisering van de kernwaarden in het curriculum; de school als democratische oefenplaats; inspraak en medezeggenschap, komen in de gesprekken terug, maar worden in onderstaande weergave niet als zodanig beschreven.

3.1 Directie

Volgens de directie staat De Harlekijn open voor alle leerlingen, ook wanneer ze een speciale zorgbehoefte hebben, bijvoorbeeld omdat een kind het Syndroom van Down heeft of een fysieke beperking. *“Daar zijn in het begin zeker gesprekken over geweest, want het betekent nogal wat als je zo'n kind in je groep krijgt en nou, daar stond eigenlijk het team unaniem achter”*. De intern begeleider geeft aan dat de leerlingpopulatie in de afgelopen jaren steeds diverser is geworden. *“We hebben kinderen uit Oekraïne, Irak, Afghanistan, noem maar op*. De school staat op de nominatie voor nieuwbouw en er wordt aangegeven dat de ambitie is om een kind- ontwikkelcentrum te realiseren. *“Dan gaan we nog meer uitbreiden en met elkaar samenwerken. Dat staat bij ons hoog in het vaandel, samen en van elkaar leren”*.

De Harlekijn is opleidingsschool en de directie geeft aan dat de openbare identiteit expliciet wordt besproken met studenten. *“Ik doe de kennismakingsgesprekken met studenten en dan vraag ik ook altijd van ja, de openbare school, wat houdt dat volgens jullie in”*.

De adjunct-directeur vertelt hoe de school ouders met een migratieachtergrond actief bij de schoolgemeenschap betreft. *“Dat proberen we dus eigenlijk ook met andere ouders, om hen juist deze rol hier op school te geven. Het contact met de kinderen, het leren spreken met elkaar, soms verzorgen ze ook een workshop. Dat soort dingen proberen we dan in huis te halen en vooral ook deze mensen weer een stukje zelfverzekerder te laten voelen en weer mens te laten voelen”*.

De directeur merkt op dat je als openbare scholen zowel kennis over als begrip voor de verschillende culturen in je school moet hebben. Als voorbeeld noemt hij het bieden van ruimte voor vieringen als het Suikerfeest. De intern begeleider vertelt dat de diversiteit in de school echt onderdeel van de cultuur is. *“En kinderen zijn het ook gewoon gewend hier, zo ziet de maatschappij er ook uit, zo ziet mijn klas er uit, dat is gewoon, er is respect voor iedereen”*.

Er wordt gesproken over hoe de school omgaat met ouders of werknemers voor wie de openbare identiteit van De Harlekijn misschien wel te ver gaat. *“Mensen die zeggen: nou, openbaar nee, dat is te vrij, dat past niet bij mij. Nou, dan zijn er andere opties hier in de regio waar je waar je naartoe kunt”.*

De directeur vertelt dat hij een jaar op Aruba heeft gewerkt, waar ze streng katholiek zijn en scholen ook meestal naast de kerk liggen. Veel niet gelovige kinderen waren daardoor verplicht te participeren in religieuze activiteiten zoals bidden. *“Je wil dat het een keuze is, niet dat het opgelegd wordt”.*

De school biedt catecheselessen aan, maar ziet dat de vraag hierna steeds verder afneemt. De directie geeft aan dat er geen aanbod voor G/HVO is, maar dat de school zeker met ouders wil meedenken wanneer ze bepaalde wensen hebben in deze.

Er wordt gesproken over het burgerschapsonderwijs. De directeur vertelt dat De Harlekijn werkt met de Kanjertraining. *“Daar komt die democratische rechtstaat, een dialoog kunnen voeren, openstaan voor anderen, dat komt daar perfect in terug”.* Hij benoemt dat de Kanjertraining houvast geeft bij het vormgeven van burgerschapsonderwijs. Naast de Kanjertraining noemt de directie activiteiten als het bespreken van actualiteiten aan de hand van het jeugdjournaal, de leerlingenraad (waarbij ook echt verkiezingen worden gehouden) en het project Mevrouw Das en Meneer Pinguïn. *“Dan leren de kinderen echt kiezen volgens de democratische beginselen”.* Er wordt opgemerkt dat er ook een afvaardiging van de school in kinderraad van de gemeente Landgraaf zit.

De directie vertelt over hoe zij ‘de wereld in gaan’. Er wordt aangegeven dat er een paar keer per jaar workshops worden georganiseerd waar ook ouders aan bijdragen. *“Iemand coördineert dat en we proberen ze zo divers mogelijk, dus muziek, met bejaarden of in een keuken en kinderen kunnen dan drie dingen kiezen”.* Er is ook een uitwisselingproject met een school in Duitsland.

Er wordt gesproken over de kernwaarden van de school; *respect, samenwerken, bekwaamheid* en *eigenaarschap*, en hoe deze zich verhouden tot de kernwaarden van het openbaar onderwijs. *“Respect en daar hangt alles onder, dat is de grote kapstok”.* Volgens de directie sluiten de kernwaarden van de school en die van het openbaar onderwijs naadloos op elkaar aan.

Wat betreft feesten en viering wordt door de directie aangegeven dat de school daar op inclusieve wijze aan vorm geeft. Zo wordt er geen kerst gevierd, maar heeft de school gekozen voor het zonnewendefeest. Ook het sinterklaasfeest wordt in aangepaste vorm gevierd.

De intern begeleider merkt op dat het mooi is om discussies, zoals over zwartepiet, de school in te halen. *“Maar het is wel mooi om die discussie, want die leeft in de wereld, om dit ook de school in te halen. Want ja, er zijn mensen die zeggen: wat een onzin we houden gewoon zwartepieten en er zijn mensen en ja, hoe ga je daarover in gesprek?”*. De directie vertelt dat alle vieringen in samenspraak met de ouderraad worden voorbereid waarbij het van belang is dat de afvaardiging van het team en van de ouderraad samen tot een consensus komen; hoe gaan we die viering vormgeven? De directie vertelt dat de school begonnen is met het voeren van startgesprekken. Dit nadat de ouderbetrokkenheid door Corona sterk was afgenomen.

Volgens de directie kan het interessant zijn om het met collega-directeuren te hebben over de openbare identiteit. *“Hetzelfde geldt voor het openbare. Ik denk dat je soms in je eigen coconnetje zit, van zo doen we dat en zo doen we het al jaren en dat bevalt het goed. Maar dus de vraag van zijn er nog andere vieringen en dat is dus best wel een interessante en een goeie vraag. Ik zou het heel interessant vinden om het met collega-directeuren daar eens over te hebben”*.

Het team heeft de openbare identiteit van De Harlekijn een 7,9 gegeven. Er wordt gesproken over welke ontwikkelpunten er mogelijk nog zijn. *“Ik denk dat het vooral belangrijk is om het op de agenda te houden en het daar met elkaar over te blijven hebben”*. Een collega vult aan; *door de waan van de dag doe je de dingen ook gewoon – hopelijk genoeg goede dingen – soms is het dus even dat bewust worden: waarom doen we die dingen ook alweer?”*.

3.2 Team

De leerkrachten geven aan dat zij niet bewust voor een openbare school hebben gekozen. Een van de leerkrachten vertelt dat zij ook op een katholieke school heeft gewerkt. *“Ik merkte wel dat het hier wat vrijer was, wat opener, er was meer openheid voor gelijke kansen. Op de katholieke school merkte je toch dat je heel erg een bepaalde richting werd opgestuurd”*. Een van de leerkrachten geeft aan dat ze hier bij toeval terecht kwam en dat het gewoon goed voelde, maar dat ze net zo goed op een katholieke school had kunnen werken. *“Het is net als politiek hè, ik ben Zwitserland, zo voelt het een beetje. Zo is het ook in overtuigingen, alles mag hier dus ja, prima”*.

Er wordt gesproken over of de aanwezige diversiteit binnen de school als een verrijking wordt gezien. *“Jazeker, we hebben bijvoorbeeld het zonnewendefeest in plaats van kerst en ik ben er altijd fan van dat kinderen dan met hun ouders hapjes vanuit hun geboorteland meenemen. En ja, die verhalen, die nemen we mee en daar doen we echt iets mee.”* Een andere leerkracht benoemt dat zich situaties voordoen die een mooie aanleiding vormen om met leerlingen in gesprek te gaan. Ze geeft twee voorbeelden. *“In de bovenbouw zie je ook dat meiden een hoofddoek gaan dragen, dan laat ik ze daar ook over vertellen en mogen leerlingen, op een respectvolle manier, daar vragen over stellen. Of er zijn kinderen die hebben echt nog herinneringen aan hun vluchtelingenverhaal en dan hebben we het er ook over en dan zie je dat kinderen daar ook heel erg in geïnteresseerd zijn”*.

De leerkrachten vertellen dat er een project is geschreven rond een leerling afkomstig uit Tanzania, juist ook om de culturele achtergrond van deze leerlingen te kunnen uitdragen. Volgens de leerkrachten zijn deze voorbeelden kenmerkend voor de openbare school. *"Ik denk dat ze op een katholieke school bijvoorbeeld, geen aparte barbecue met halal vlees doen. Dat zijn allemaal dingen die je toevoegt".*

Er wordt opgemerkt dat er niet alleen aandacht is voor culturele diversiteit. *"Ik had vorig jaar een meisje in de klas en die had twee mama's en bij Moederdag knutselen komt dat toch naar voren en dan heb je het daar met de kinderen over. Dat iedereen daar zijn eigen mening over mag hebben, maar dat het wel kan en dat het ook bestaat".* Een van de leerkrachten heeft twee kinderen met het Syndroom van Down in haar klas gehad. *"De allereerste keer dacht ik, als ze maar geen vervelende opmerkingen naar haar hoofd krijgt, maar de kinderen zien het niet eens".* Er wordt gesproken over hoe diversiteit in de school er voor zorgt dat kinderen verschillen als 'normaal' gaan zien. Volgens de leerkrachten komt het weinig voor dat de diversiteit in de school wrijving geeft, bijvoorbeeld door botsende waarden. Een van de leerkrachten beschrijft wel een recente situatie waarbij een ouder zich tijdens een gesprek negatief had uitgelaten over homoseksualiteit. *"Ik was wel in shock, ik dacht wat zegt die meneer nu eigenlijk, omdat wij zo helemaal niet zo denken. Toen had ik wel zoiets van ik respecteer ieders mening, maar ik wil wel even uitdragen wat wij als school voor staan".* De leerkrachten geven aan dat er in dergelijke situaties altijd overleg plaatsvindt en wordt afgestemd over hoe te handelen.

Er wordt aan de leerkrachten gevraagd of zij de feesten en vieringen op De Harlekijn inclusief genoeg vinden. *"Iedereen is welkom en we hebben ook katholieke kinderen en als wij hier een Suikerfeest gaan houden bijvoorbeeld, dan ben je niet inclusief voor de katholieke kinderen en het is juist de bedoeling dat je neutraal en ontvankelijk bent voor alles".*

De Harlekijn is een opleidingsschool. De leerkrachten geven aan dat de openbare identiteit mee wordt genomen in de begeleiding van stagiaires. Er wordt opgemerkt dat veel studenten zich vaak niet bewust zijn van de verschillende denominaties van scholen en wat dat in de praktijk betekent.

Er wordt gesproken over de school als democratische oefenplaats. Een van de leerkrachten vertelt dat leerlingen aan de hand van de methode *Leeslink*, leren om hun mening te geven en te onderbouwen en ook leren dat je van mening mag verschillen. Een andere leerkracht vertelt dat de school naast democratisch burgerschap ook aandacht heeft voor sociaal-maatschappelijk burgerschap. *"Dan gaan we het hebben over het behoud van de bijen, maar ook het stukje omgaan met de natuur en duurzaamheid. Bij ons is dat gewoon normaal".*

Burgerschap zit ook sterk verweven in de Kanjertraining. De leerkrachten vertellen over de blauwe 'R' die overal in de school hangt. Deze 'R' staat voor respect voor jezelf, de ander en de omgeving en dient als visuele ondersteuning van de omgangsregels en afspraken die in de school gelden.

Dat de school veel van haar ambities weet te verwezenlijken, komt volgens de leerkrachten doordat het team samenwerkt aan het realiseren van de gezamenlijke visie. *"Gewoon blijven staan, maar ook durven zeggen dit ga ik niet doen, want ik doe dit, voor deze kinderen, op dit moment. Staan voor je visie"*. De leerkrachten vertellen dat de school heeft geïnvesteerd in de ondersteuning van leerkrachten, bijvoorbeeld door te zorgen voor voldoende onderwijsassistenten. Er wordt opgemerkt dat het zaak is om als school goed te weten waar je prioriteiten liggen; waar moet je aandacht aan besteden en waar wil je aandacht aan geven. De leerkrachten benoemen dat het belangrijk is om van en met elkaar te leren en gebruikt te maken van elkaars kwaliteiten. *"Het samen leren, we hebben vertrouwen in elkaar en we durven ons kwetsbaar op te stellen"*.

De openbare identiteit is volgens de leerkrachten niet dagelijks onderwerp van gesprek. *"Kijk, ik denk in de waan van de dag ga je het niet de hele tijd hebben over hoe zijn wij een openbare school. We hebben studiedagen en dan heb je er echt de tijd voor, dan ben je met zijn allen en dan ga je dat soort dingen bespreken"*. Dergelijke gesprekken worden gevoerd wanneer zich een situatie voordoet waarvan je als school denkt; "wat vinden wij hier eigenlijk van"? *"Je loopt ergens tegen aan en dan ga je een dialoog aan en dan maak je afspraken. We gaan het ook niet mooier maken dan het is. Nee, openbaar onderwijs staat niet elke week op de vergadering en dat kan ook niet"*.

Het team heeft de openbare identiteit met een 7,9 beoordeeld. Er wordt gesproken over wat er zou moeten gebeuren om hier een 9 of een 10 van te maken. *"Ik denk eerste samen het gesprek aan gaan en samen beslissen of het nodig is dat wij dat nog naar boven gaan trekken door een bepaalde actie of zeggen we, we zijn gewoon heel tevreden met die 8"*.

3.3 Ouders

Een aantal ouders heeft bewust voor een openbare school gekozen. Deze ouders geven aan dat zij het belangrijk vinden dat hun kind in aanraking komt met verschillende culturen en geloven. Voor andere ouders waren afstand, sfeer en inclusiviteit belangrijke factoren. Ouders geven aan dat zij niet door de school zijn geïnformeerd over het openbare karakter van de school. *“Ik kan me niet herinneren dat daar heel expliciet over gesproken is. Ik heb wel zelf de schoolgidsen van verschillende scholen doorgenomen en gekeken van goh, wat zijn daar dingen die ons aanspreken?”.*

We praten over de feesten en vieringen die op de school plaatsvinden en of deze volgens ouders inclusief worden vormgegeven. *“Ja, daar wordt zeker rekening mee gehouden. We bieden als school een halal lunch aan. Die mogelijkheid is er dus dat betekent dat wij dat ook doortrekken in de activiteiten. We hebben een heel apart halal barbecue gedeelte op schoolfeesten”.*

Ouders vertellen dat de school tijdens Kerstmis niet expliciet het kerstverhaal vertelt, maar de nadruk legt op het thema ‘samenzijn’ en dat activiteiten worden gekoppeld aan goede doelen. Er wordt door ouders opgemerkt dat er vooral aandacht is voor katholieke vieringen en minder voor vieringen uit andere religies. *“Ongemerkt zitten er toch best wel wat katholieke feestdagen waar wel aandacht aan besteed wordt, al is het maar een knutselwerkje voor Pasen of carnaval”.*

Ouders merken op dat hier op andere moment wel aandacht voor is. *“Het wordt wel verteld in de klas, hè. Ik hoor ook van mijn kinderen dat ze zeggen, nu is de ramadan bezig”.*

Er wordt ook gesproken over de communie. *“Maar dan zitten die leerlingen wel weer apart, dan krijgt de rest dat verhaal helemaal niet mee. En u zei ook van dat het verhaal best verteld mag worden, jammer”.* Er wordt uitgelegd dat in het openbaar onderwijs de groepsleerkracht de opdracht heeft om leerlingen over verschillende levensbeschouwelijke, godsdienstige en maatschappelijke stromingen te onderwijzen. Ouders spreken uit dat zij niet goed weten of dat ook gebeurt.

Ouders spreken over de manier waarop de school omgaat met de diverse levensbeschouwelijke en culturele achtergronden van leerlingen. Een ouder merkt op dat, hoewel deze verschillende achtergronden aanwezig zijn, daar niet de focus op ligt. *“Ik denk dat de school er wel heel erg open voor staat en iedereen welkom heet, maar ik denk niet dat ze daar expliciet heel veel aandacht aan besteden”.* Een andere ouder ervaart dit anders. *“Volgens mij wordt dat wel verteld. Mijn dochter komt met spontane dingen. Zij nodigt voor haar feestje altijd iemand uit die islamitisch is en dan ga je aan het einde met allemaal eten. En mijn dochter is dan de eerste die zegt, mama denk je er wel aan”.* Volgens ouders is het vooral zo dat de school kijkt naar hoe zij aan individuele wensen en behoeften tegemoet kunnen komen zodat iedereen zich welkom voelt. *“En vind ik ook dat de kinderen zo worden opgevoed door de school van: goh, iedereen hoort erbij. Wat je ook hebt, of je nu een allergie hebt of een handicap, dat maakt niet uit. Je bent gewoon jij en je mag erbij zijn en je mag je wensen hebben”.*

Ouders geven aan dat de school actief ouders probeert te betrekken. *“Iedereen wordt altijd gevraagd en geprobeerd om iedereen ook overal bij te betrekken. Kijk, dat lukt natuurlijk niet altijd en aan wie of wat dat ligt, maar iedereen heeft de mogelijkheid om meer te doen”.*

Een van de ouders vertelt over de positieve impact van het gezonde basisschoolproject, waarbij juist ook ouders met diverse achtergronden actief worden betrokken. Voor ouders die de Nederlandse taal nog niet spreken, is het een manier om hier meer mee te oefenen en tegelijkertijd stimuleert het ook culturele uitwisseling.

Over inspraak en medezeggenschap van ouders geeft men aan dat je altijd met vragen of problemen terecht kunt. Een van de ouders vertelt dat er in de klas van haar dochter veel problemen waren. *“Bij mijn dochter in de klas speelden vorig jaar een heleboel dingen, hele grote problemen. Nou, daar is ook van alles aan gedaan door school om dat op te lossen”.* Een andere ouder vertelt dat ze het heel fijn vindt dat de deur altijd open staat en dat de leerkrachten zichtbaar en benaderbaar zijn. Ouders waarderen de startgesprekken. *“Dat je even met de docent kan overleggen van dit is mijn kind en ik vind dat je hierop moet letten”.* Een andere ouder merkt op dat de startgesprekken ervoor zorgen dat problemen eerder worden gesignaleerd en dat je als ouders en school goed kunt afstemmen.

Ouders geven aan dat de openbare identiteit van de school in de GMR nooit ter sprake is gekomen. In de medezeggenschapsraad is er wel over gesproken, maar alleen in relatie tot de schoolgids en het jaarverslag. *“Maar heb je het idee dat dat heel expliciet is? Ik vind het meer, elk kind is welkom. Hoe organiseren we dat? Dus ik vind het zeg maar hoe noemden jullie dat aan het begin, de openbare identiteit of zo, veel meer zitten in het welkom dan in we besteden er aandacht aan”.* De andere ouders beamen dit en geven aan dat er heel veel aandacht is voor identiteitsontwikkeling.

Ouders geven aan dat zij geen zicht hebben op de mate waarin de school de wereld binnen haalt en met leerlingen de wereld in gaat. *“Ik heb het gevoel dat er best wel veel naar buiten wordt gegaan, soms ook letterlijk. Of dat ook op het gebied van verschillende culturen is dat durf ik niet te zeggen. Wel musea, actualiteiten, cultuur, maar de wereld is natuurlijk groter dan dat”.* Een van de ouders merkt op dat ze zich niet kan herinneren dat er excursies zijn geweest gericht op de kennismaking met verschillende religies. Ouders geven aan dat dit best meer mag gebeuren.

3.5 Leerlingen

Op de vraag wat het betekent om op een openbare school te zitten antwoorden de leerlingen; *“Daar mag je met elk geloof heen”, “Op een katholieke school mag je alleen dat katholieke geloven”, “Een openbare school is voor iedereen”*. Een van de leerlingen leg het verschil tussen de kerstviering en het zonnewendefeest uit. *“Met kerst is Jezus volgens mij geboren en met de zonnewende vieren we dat de zon terugkomt”*. De leerlingen vertellen dat de kerstboom er nog wel is, maar dat het verhaal van Jezus niet meer wordt verteld. *“Ik vind dat wel oké, want dan richten we ons niet te veel op het christelijke en katholieke geloof”*. Een van de leerlingen vertelt dat kinderen die moslim zijn vrij krijgen om het Suikerfeest te vieren.

De leerlingen geven aan dat ze best meer over verschillende religies zouden willen leren. Een van de leerlingen legt uit waarom dat volgens haar belangrijk is. *“Want feest is ook wel leuk, maar je kan ook wel heel veel van leren en soms is het heel interessant en dan wil je er het liefst meer over weten. En als er een kindje bijkomt nog dan kan je die niet een pijnlijke vraag vragen”*.

De leerlingen vertellen over de leerlingenraad en het leerlingenraadboekje. *“Omdat als je in de leerlingenraad zit, ben je eigenlijk het hoofd van je klas. We hebben een boekje en dat hebben we nu niet mee, maar dat is dus ons officiële leerboekje en daar schrijven we alle dingen op, de belangrijkste, en dan nemen we die mee naar de klas om te vertellen. En wat hun vinden en hun mening is, want wij beslissen niet, de school beslist”*.

De leerlingen beoordelen de school gemiddeld met een 9 en noemen daarbij de volgende pluspunten:

“Het is een hele fijne school”.

“Het is een hele leuke school”.

“Als je naar andere scholen kijkt in de buurt, dat je niets zoals deze school kan vinden”.

“Het is een top school, omdat als er ruzie is in de klassen, de juffen en meesters dat gauw oplossen”.

“Ik geef een 9 want het geluid van de kleuter maakt niet heel veel uit, want ja, het zijn kleuters, het zijn kleine kinderen, die zijn niet gewend om te leren. Wij hebben vroeger ook zo gedaan. En ook dat er andere culturen zijn, dat vind ik ook fijn en er zijn ook veel vrijwilligers, in de bieb en in de kantine”.

“Hoe de pauzes worden georganiseerd”.

“Fijn dat we zo gezond bezig zijn”.

“Ik vind het vooral heel goed dat hier een bieb is en dat ze van alles een boek hebben eigenlijk, want ik ben fan van Harry Potter en ik heb nu een Harry Potter boek”.

En minpunten;

"Ik vind het gebouw echt niet goed".

"Het geluid van buiten, dat vind ik ook een probleem, dus ze zouden het goed moeten isoleren".

"Het verkeer, het is te gevaarlijk".

"Het geluid van de kleuters".

Aan het eind van het gesprek werden de rollen nog even omgedraaid.

"En wat vinden jullie eigenlijk, als jullie zo kijken naar de school?".

4 Bevindingen en aanbevelingen

4.1 Bevindingen

Openbare Basisschool De Harlekijn profileert zich als een 'Gezonde Basisschool' en legt een sterke nadruk op het welzijn en welbevinden van haar leerlingen. Vanuit een duidelijke visie werkt het team eraan om een inclusieve leeromgeving te creëren, waarin een breed scala aan leerlingen welkom is, inclusief diegenen met speciale zorgbehoeften.

De Harlekijn ziet de school ook als een democratische oefenplaats, waar burgerschap integraal onderdeel uitmaakt van het onderwijs. Leerlingen worden aangemoedigd om actief deel te nemen aan de samenleving en respect te tonen voor zichzelf, anderen en hun omgeving. Ook de ouderraad en (G)MR zijn enorm betrokken en verwoorden wat zij vanuit hun rol daaraan bijdragen. De actieve betrokkenheid van ouders, inclusief die met een migratieachtergrond, is cruciaal voor het versterken van de schoolgemeenschap en biedt een platform voor interculturele dialoog.

Het belang van samen leren, vertrouwen, en kwetsbaarheid binnen het team wordt door de school benadrukt als cruciale factoren om haar visie te verwezenlijken.

Er is gesproken over het spanningsveld tussen het openbaar en inclusief karakter van de school en de aantrekkingskracht die dit met zich meebrengt. Zonder af te willen doen aan de visie van de school er voor iedereen te willen zijn, blijft de uitdaging ervoor te zorgen dat school en team niet overgevraagd worden.

Samenvattend laat De Harlekijn zien hoe een school door het omarmen van haar openbare identiteit en door actief inclusiviteit en diversiteit te bevorderen, een omgeving kan scheppen waar zowel leerlingen, ouders als medewerkers zich gewaardeerd voelen.

De school zet zich in voor een voortdurende dialoog over en reflectie op haar praktijken, met als doel niet alleen te voldoen aan de behoeften van haar huidige leerlingenpopulatie, maar ook om proactief bij te dragen aan de vorming van een inclusieve en respectvolle samenleving.

Op De Harlekijn mag je zijn wie je bent en iedereen is welkom.

Dat is iets om te koesteren en trots op te zijn.

4.2 Aanbevelingen

Waarborging van de openbare identiteit

- ▶ Vervolg de ingezette koers en blijf werken aan de school als inclusieve leergemeenschap.
- ▶ De openbare identiteit kan steviger worden verankerd door de kernwaarden explicieter in het curriculum te integreren. De implementatie van de burgerschapsopdracht binnen de stichting creëert een momentum: een heldere koppeling met de openbare identiteit versterkt het burgerschapsonderwijs.

Samenwerken met andere openbare scholen

- ▶ Overweeg het initiatief te nemen om uitwisseling en samenwerking tussen (directeuren van) de openbare scholen van MOVARE te starten.
- ▶ In de gesprekken werd het spanningsveld benoemd tussen inclusief zijn en de aanzuigende werking die dit heeft. Waarbij de uitdaging is om ervoor te zorgen dat de school niet overgevraagd wordt. Dit lijkt ons bij uitstek een onderwerp wat bovenschools geagendeerd zou kunnen worden.
- ▶ Initieer samenwerkingsprojecten om *best practices* te delen en gezamenlijke initiatieven te ontplooiën die de openbare identiteit versterken.
- ▶ Ontwikkel gedeelde communicatiestrategieën om de openbare identiteit gezamenlijk uit te dragen en successen van de verschillende scholen te delen.
- ▶ Verken de mogelijkheden van een (bovenschools) netwerk voor leerkrachten om ervaringen en keuze van passende speel- leermaterialen te delen.
- ▶ Ontwikkel, deel lesmateriaal en breng de aanwezige kennis en expertise (in relatie tot de openbare identiteit) binnen de stichting in kaart.

4.3 Onderwijsstichting MOVARE

- ▶ Op de website van MOVARE noch in het strategisch beleidsplan 2023-2027 wordt de openbare of de katholieke identiteit beschreven. Is dat een bewuste keuze?
- ▶ Het viel ons op dat schoolplannen zijn opgesteld volgens een centraal format van MOVARE, dat vervolgens wordt aangevuld met schooleigen teksten. Daardoor ontstaat verschil in stijl, is niet altijd duidelijk wat waar hoort en dat komt de leesbaarheid niet ten goede.
- ▶ GVO/HVO wordt op geen van de scholen conform verplichting art. 50/ 51 WPO uitgevoerd. Vaak heeft men niet eens weet hiervan.
- ▶ Vormgeving en invulling openbaar onderwijs is op alle bezochte scholen eerder impliciet dan expliciet op de scholen. Daar kunnen de scholen zelf mee aan de slag, maar aandacht hiervoor vanuit MOVARE is zeker gewenst. Zie ook eerste punt.

- ▶ Ondersteun de scholen bij het ontwikkelen van gedeelde (communicatie)strategieën om het openbaar onderwijs over het voetlicht te brengen. Uit de resultaten blijkt dat het openbaar onderwijs te maken heeft met bepaalde beeldvorming; wat niet bevorderlijk is voor, onder andere, de werving van nieuwe medewerkers.
- ▶ Verken of een professionaliseringsaanbod voor medewerkers gerelateerd aan de identiteit van het openbaar onderwijs de moeite waard is.
- ▶ Agendeer en faciliteer op niveau van de stichting MOVARE de uitwisseling tussen (directeuren van) de openbare scholen. Dat helpt de openbare identiteit met elkaar te versterken.
- ▶ Bespreek de rapportage EVIOO met de (G)MR.

4.4 Tot slot

Wij zijn ons ten volle bewust van de complexiteit en de uitdagingen waarmee 'onze' openbare scholen worden geconfronteerd. Door de vele verwachtingen, additionele opdrachten en het aanhoudende lerarentekort, staat het onderwijs onder druk.

Dat is geen sinecure en wij spreken hier dan ook onze waardering uit voor de bevlogenheid en betrokkenheid die wij hebben gezien bij de directies en teams van de bezochte scholen.